

דף מקורות - פרשת וישב – שמעון ולוי אחים

השיעור השבועי של הרב יצחק חי זאגא בבית הרב קוק, אור לכא' כסליו תשע"ז א. בראשית לז - 'ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלומות הלזה בא. ועתה לכו ונהרגהו ונשליכהו באחד הברות ואמרנו חיה רעה אכלתהו ונראה מה יהיו חלומותיו. וישמע ראובן ויצלהו מידם.. ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרג את אחינו וכסינו את דמו. לכו ונמכרנו לישמעאלים וידנו אל תהי בו כי אחינו בשרנו הוא וישמענו אחיו. רש"י - וישמעו - וקבילו מניה. וכל שמיעה שהיא קבלת דברים כגון זה וכגון (לעיל כח ז) וישמע יעקב אל אביו, (שמות כד ז) נעשה ונשמע, מתרגם נקבל, וכל שהוא שמיעת האוזן, כגון (בראשית ג ח) וישמעו את קול ה' אלוקים מתהלך בגן, (שם כז ה) ורבקה שומעת, (שם לה כב) וישמע ישראל, (שמות טז יב) שמעתי את תלונות, כולן מתרגם ושמעו..

ב. בראשית מב - 'אם כנים אתם אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם ואתם לכו הביאו שבר רעבון בתיכם. ואת אחיכם הקטן תביאו אלי.. ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת. ויען ראובן אתם לאמר הלוא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד ולא שמעתם.. בראשית רבה צא' ו - 'לקח את שמעון ואסר אותו לעיניהם מפני שהוא דחפו לבור ופירש אותו מלוי שלא יטלו עליו עצה.. בראשית מב' כז - 'ויפתח האחד את שקו.. רש"י - הוא לוי שנשאר יחיד משמעון בן זוגו. ילקו"ש ויחי קנח - 'אמר יוסף אם אני מניח שמעון ולוי במקום אחד הן נוטלין עצה ומחריבין כרך גדול של מצרים, לפיכך הפריש שמעון מלוי שנאמר ויקח מאתם את שמעון, וכיון שהפריש אותם נעשה לוי יחידי שנאמר ויפתח האחד את שקו, וכי אחד היה, אלא זה לוי הנשאר יחידי מזוגו. באותה שעה תשש כחו של לוי לכך נאמר שמעון ולוי אחים.

ג. בראשית מט - 'שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרתיהם. בסדם אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבדי כי באפם הרגו איש וברצנם עקרו שור. ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל. רש"י - שמעון ולוי אחים. בעצה אחת על שכם ועל יוסף. ויאמרו איש אל אחיו ועתה לכו ונהרגהו, מי הם, אם תאמר ראובן או יהודה, הרי לא הסכימו בהריגתו, אם תאמר בני השפחות, הרי לא היתה שנאתן שלימה, שנאמר והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה וגו', יששכר וזבולן לא היו מדברים בפני אחיהם הגדולים מהם, על כרחך שמעון ולוי הם, שקראם אביהם אחים. כלי חמס. אומנות זו של רציחה, חמס הוא בידיהם, מברכת עשו היא, זו אומנות שלו היא, ואתם חמסתם אותה הימנו. מכרותיהם. לשון כלי זיון. הסייף בלשון יוני מכי"ר. אחלקם ביעקב. אין לך עניים וסופרים ומלמדי תינוקות אלא משמעון, כדי שיהיו נפוצים, ושבתו של לוי עשאו מחזר על הגרנות לתרומות ולמעשרות, נתן לו תפוצתו דרך כבוד. רמב"ן - והנכון בעיני שאמר כי שמעון ולוי אחים גמורים דומים ומתאחים זה לזה בעצתם ומעשיהם. מלבי"ם - שאחר שאמר שלא יכול לתת העוז והמשרה דהיינו המלכות לראובן, הנה ראוי לתתו לשמעון או ללוי שהם האחים שאחריו בתולדה, אומר שגם להם לא יאות המשרה כי הם אחים במדת הכעס והנקמה, שזה לא יאות לאשר לו המשרה שבזה ישחית רבים ועצומים, כי כלי חמס מכרתיהם, כלי מענין נכלי, ויתנכלו אותו להמיתו, ומכרתיהם, היינו מגורותיהם.. שבתכם יגורו נכלי חמס במדור קבוע, ובלבם כלי חמס מצאו בית ומושב תמיד.. שלפעמים יצטרך האף והעברה לקנא קנאת ה' ולעשות משפט ברשעים, אבל אפם ארור הוא ואין בו ברכה, כי הוא עז יותר מן המדה. ויש הבדל בין אף ובין עברה, שאף הוא מה שקוצץ על מי שחטא כנגדו, ועברה הוא אם עי"ז ישולח חרונו גם על מי שלא חטא עד שעובר הגבול.. אחלק ביעקב.. די שכל שבט יקח חלק אחד מי"ב ר"ל קצת.. דברים לג - 'שמע ד' קול יהודה.. ולוי אמר תומיך ואוריך לאיש חסידך.. רש"י - כאן רמז ברכה לשמעון מתוך ברכותיו של יהודה, ואף כשחלקו ארץ ישראל נטל שמעון מתוך גורלו של יהודה..

ד. זוהר ג' תוספת שג - 'ר' יהודה שאיל לר' אבא למה היה הכהן מניף את הלויים אמר לו מלה"ד לתינוק כשהוא בוכה וכועס מה עושין כדי לפייסו א"ל רבי יהודה מניפין אותו ומנענעים אותו כדי לשתקו א"ל.. כך היא מדת הגבורה כועסת ורוגזת.. שהם מתגברים ומתקשים באפם ועברתם לצאת לעשות דין לכלות

ולהכרית בני העולם אזי הכהן שהוא החסד העליון מניף אותו הצד של הלויים שהיא מדת הגבורה כדי לשכך ולשקט רוגזה וכעסה..

ה. זוהר שמות יט - "א"ר יהודה למה נקראו השרים של מטה לויים, על שנלויים ונחברים למעלה כאחד והשומע נלוה ונדבק נפשו למעלה, וע"כ אמרה לאה ילוה אישי אלי.

ו. אורות התחיה נב - 'ישנם דברים טובים וקדושים, שהסבות המחזיקות אותם בעולם הן כעורות, כמו חולשה, שקר, רשעות, שלפעמים הן תומכות את יסוד הטוב של בושה, צניעות, אמונה, וכיוצא בהם. אמנם כמו שטובתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים ככה היא הטובה, שמקבל הטוב והקדוש מהרע והטמא, מחוללת היא רעות רבות, ואין אור גאולה יוצא אל הפועל כ"א ע"י מה שיהרסו כל היסודות הרעים, אפילו אותם שהם מחזיקים את הטוב והקדוש. ואע"פ שעי"ז סובל הטוב הקודש והאמונה, והם יורדים ונראים כמתדלדלים, דלדול זה וירידה זו עליה והתעודדות הם באמת, שאחר הרקבון של היסודות הרעים הללו, יחל מיד לצמח אור הזוהר והקודש על יסודות בריאים של דעה, חכמה, גבורה, תפארת נצח והוד, ובזה תוסד מלכות עולמים לאור ד' וטובו באחרית הימים בחסדי דוד הנאמנים, שהם ברית עולם אשר לא יכזבו עדי עד. "ויאמר אך עמי המה בנים לא ישקרו, ויהי להם למושיע, בכל צרתם לו צר, ומלאך פניו הושיעם, באהבתו ובחמלתו הוא גאלם וינטלם וינשאם כל ימי עולם."

ז. אורות התחיה מט - 'אורו של משיח יבסס את הודאות של הטוב הגמור שבהויה בכלל, ותמלא הארץ אורה ושמחה, המרעיפות משמי שמים תמיד. ואז תבוא ההכרה שטוב להודות לד' על הרעה כמו על הטובה וגם ברוחניות מיסוד החדוש של לאה, שאמרה, בלדת יהודה: "הפעם אודה את ד'", "וכל הקרבנות בטלים חוץ מקרבן תודה", "באו שערינו בתודה."